

VERSENYTANÁCS

Vj-156/2005/42.

Ikt. Sz.: AM/356/2006/015.

A Gazdasági Versenyhivatal versenytanácsa a Gazdasági Versenyhivatal által az **E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság** Győr eljárás alá vont ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást megszünteti.

Az eljárás alá vont a végzés felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel kérheti.

Indokolás

I. A versenyfelügyeleti eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2005. november 2-án a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 67. § (1) bekezdése és a 70. § (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: ÉDÁSZ, eljárás alá vont, vagy eljárás alá vont vállalkozás) ellen, mert a GVH észlelte, hogy az ÉDÁSZ az ideiglenes áramvételezéshez kapcsolódó szerelés díját a 2001-2005 közötti időszakban jelentős mértékben megemelte és annak nagysága indokolatlanul nagy összegű. A GVH valószínűsítette, hogy a magas díjtételeket eredményező magatartás és a számlázási gyakorlata valószínűsíthetően megsértette a Tptv. 21. §-ának rendelkezéseit. A vizsgálat annak kiderítésére indult, hogy az ÉDÁSZ nem hatósági áras szolgáltatásainak díjai tekintetében alkalmazott belső szabályozási gyakorlata kizsákmányoló jellegű jogsértést valósított-e meg, különös tekintettel az ideiglenes áramvételezéshez kapcsolódó be- és kikapcsolási tevékenységre.

II. Az eljárás alá vont

2. Az ÉDÁSZ jogelődje, az Észak-dunántúli Áramszolgáltató Részvénytársaság 1991. december 31-én jött létre. A vállalat korábban a Magyar Villamos Művek Tröszt tagvállalataként működött. A privatizáció során 1995 decemberében a francia Electricite de France International S.A. tulajdonába került a részvények 47,55 százaléka. Tulajdonosváltások sorozata után a részvények majd teljes köre a Bayernwerk AG-hez, illetve az E.ON Hungária Energetikai Részvénytársasághoz került. Az ÉDÁSZ egy szavazatelsőbbbségi jogot biztosító részvénye a magyar állam tulajdonában van. Az állam

nevében a tulajdonosi jogokat a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium gyakorolja. Magyarországon az E.ON-Csoporthoz tartozik az E.ON TITÁSZ Zrt. (a továbbiakban: TITÁSZ) és az E.ON DÉDÁSZ Zrt. (a továbbiakban: DÉDÁSZ) is.

Az ÉDÁSZ alaptevékenysége a fogyasztók villamosenergiával való ellátása. A ÉDÁSZ hat megye (Győr-Moson-Sopron megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye, Komárom Esztergom megye, Fejér megye) területén nyújt szolgáltatást egy központtal, valamint öt régióval és műszaki központtal. A ÉDÁSZ működési területe megalakulása óta gyakorlatilag változatlan. A villamosenergia-elosztói tevékenység kiterjed a villamosenergia szállítására, az erősáramú vezetékek, átalakító és kapcsoló berendezések tervezésére, üzemeltetésére, karbantartására, felújítására és fejlesztésére is. A tevékenység folytatásához a társaság rendelkezik a Magyar Energia Hivatal engedélyvel.

Az ÉDÁSZ tulajdonosi körébe tartozik az E.ON Szolgáltató Kft., mely vendéglátással, ingatlan- és gépjármű üzemeltetéssel foglalkozik, a Győri Fűtőmű Kft., a Soproni Fűtőerőmű Kft., Veszprémi Kointegráció Erőmű Részvénytársaság, Tapolcai Kointegráció Erőmű Kft., Csornai Kointegráció Erőmű Kft., Mosonmagyaróvári Energiatermelő Kft., Szombathelyi Erőmű Részvénytársaság és a Kaptár „A” Energetikai Kft., melyek hő- és villamosenergia termeléssel foglalkoznak.

3. Az ÉDÁSZ 2003. és 2004. évi nettó árbevétele 119,8 milliárd és 119,1 milliárd forint volt, mellyel 6,2 milliárd, illetve 8,3 milliárd forint adózott eredményt ért el. Az eljárás alá vont vállalkozás 2005-ben 115,8 milliárd forint nettó árbevételre tett szert. Az ideiglenes bekapcsolás szolgáltatásból, valamint az ehhez kapcsolódó áramvételezésből származó nettó árbevétel nagysága nem ismert. A fogyasztói szolgálat utáni nettó árbevétel nagysága 2001 és 2005 között rendre 77,7 millió, 57,8 millió, 75,8 millió, 153,3 millió és 138,4 millió forintot tett ki. (Lásd a Vj-156/2005/3. számú iratot, illetve további információért a Vj-156/2005/37. számú vizsgálati jelentés 2. és 5.3. pontjait.)

III. Az eljárás alá vont magatartása

4. Az eljárás alá vont vállalkozás a könyvvitelileg szétválasztott elosztói és a közüzemi szolgáltatói tevékenységet végez. Az engedélyköteles tevékenységi körben (beszámolóiban) figyelembe nem vett tevékenységek és tevékenységreszek a vállalkozás által végzett egyéb tevékenységi körbe tartoznak. Ebbe az egyéb árbevételes tevékenységi körbe sorolható az ÉDÁSZ nyilvántartása szerint egyebek mellett a fogyasztói szolgálat is, melynek keretében nyújtott szolgáltatások között szerepel az ideiglenes áramvételezés (hálózatra való fel- és lekapcsolás) is. A tevékenység a végleges bekapcsoláshoz hasonló, annak egy speciális fajtája.
5. Az ideiglenes áramvételezés általában két hónapnál rövidebb idejű kapcsolatot jelent. A fogyasztó villamosenergia-hálózatához történő ideiglenes csatlakoztatásának munkafolyamata magában foglalja a csatlakozás kiépítését és a mérőóra felszerelését is, valamint leszereléskor az ellenkező munkafolyamatokat. Gyakori, hogy a fogyasztó maga rendelkezik a csatlakozáshoz szükséges eszközökkel, berendezésekkel, vezetékkel, és a mérőórával.
6. Ideiglenes villamosenergia-csatlakozás létesítését a fogyasztók több okból kérhetik. Ezek jellemzően a következők: (a) a tevékenység - amelyhez a villamosenergiára szükség van - nem helyhez kötött, időszakosan végzett (például vásároló kereskedelem, mozgó tüdőszűrő-állomáson nyújtott egészségügyi szolgáltatás, cirkusz, stb.), (b) a tevékenység helyhez kötött, de meghatározható ideig végzik (például építkezés vagy ideiglenes árusítás).
7. Az ideiglenes csatlakozások műszaki tartalma többféle lehet. A műszaki tartalom elsősorban annak a függvénye, hogy a rendszerhasználó saját fogyasztásmérő berendezéssel és csatlakozó vezetékkel rendelkezik-e. Ha az igénybejelentésben szerepel, hogy a rendszerhasználó saját fogyasztásmérő berendezéssel és csatlakozó vezetékkel

rendelkezik, a bekapcsolást végző szerelő a bekapcsolás előtt ellenőrzi a berendezés műszaki állapotát és a fogyasztásmérő hitelesítési idejét. Amennyiben megfelelőnek találja, a bekapcsolást elvégzi. A szerződés lejártakor a berendezést a hálózatról lekapcsolja. Amennyiben a rendszerhasználó nem rendelkezik saját berendezéssel, de a szükséges mérőhelyet kialakította, akkor a végleges bekapcsoláshoz hasonlóan mérőhely felülvizsgálat előzi meg a bekapcsolást. Amennyiben a mérőhely kialakítása megfelel az előírásoknak a bekapcsolás elvégezhető. A bekapcsolás során kiépítésre kerül a csatlakozóvezeték, felszerelésre kerül a fogyasztásmérő berendezés, elvégzik a hálózatra kapcsolást. A szerződés lejártakor a csatlakozóvezeték lebontásra kerül.

8. A tevékenység a végleges bekapcsoláshoz hasonló, annak egy speciális fajtája. A létesített berendezés az ideiglenes jellege miatt nem kerül aktiválásra, a tevékenységet fogyasztói szolgálat keretében végzik. Az eljárás rendje ezért gyorsabb a végleges bekapcsoláshoz képest.
9. Az ideiglenes csatlakozó-berendezés létesítésére vonatkozó tevékenység az ÉDÁSZ működési engedélyével jóváhagyott tevékenységéhez kapcsolódó tevékenység, erre külön engedély nem szükséges. Az egyes csatlakozások kiépítéséhez az egyedi hatósági engedélyeket, hozzájárulásokat (például az idegen ingatlan használati jogát) be kell szerezni. Ideiglenes csatlakozó-berendezés létesítésére vonatkozó igénnyel az ÉDÁSZ működési területén belül bárhol, bármelyik rendszerhasználó jelentkezhets. A tevékenységet az eljárás alá vont gyakorlatilag megalakulása óta végzi.
10. Az ideiglenes fel- és lecsatlakoztatás előkészítési folyamat általában a következő lépésekre osztható: az igénybejelentés fogadása, a fogyasztási hely műszaki felülvizsgálata, tájékoztató küldése az igény teljesítésének műszaki, gazdasági feltételeiről, tervezés, kivitelezés, közüzemi, illetve hálózati csatlakozási szerződés megkötése, a szerződés hatálybalépése után a fogyasztási hely bekapcsolása. A be- és kikapcsolás folyamat részei az alábbiak: kiszállás (a munkaterület előkészítése) és hálózatra kapcsolás (hálózati leágazó pont létesítése), valamint kiszállás és hálózatról történő lekapcsolás (hálózati leágazó pont megszüntetése). Mindezek alapján az ÉDÁSZ üzletszabályzata alapján - más szolgáltatókhoz hasonlóan - az ideiglenes áramvételezések esetén kétszeri kiszállási díjat és a kétszeri szerelési díjat számláz ki a fogyasztóknak.
11. Az ÉDÁSZ különbséget tesz egy- és háromfázisú vezetékre történő csatlakoztatás között és megkülönbözteti a be- és a kikapcsolási munkafolyamatokat. Mind a be- és a kikapcsolás esetén a csatlakozó vezeték feszültség alóli mentesítésére és a fogyasztásmérő fel- és leszerelésére külön-külön normaidőt állapítottak meg. Egyfázisú vezeték esetén a bekapcsolás normaideje (mérőórával) 2,3 óra, míg a kikapcsolás normaideje 2,05 óra.

Egyfázisú vezetékhez való csatlakoztatáskor a bekapcsoláskor a részmunkafeladat elvégzéséért (a csatlakozó vezeték feszültség alá helyezése és a fogyasztásmérő felszereléséért) a vállalkozás 2002-ben 4830 forintot, 2003-ben 6655 forintot, míg 2004-ben 9200 forintot, 2005-ben 9991 forint nettó díjat számolt fel. A kikapcsoláskor a részmunkafeladat elvégzéséért egyfázisú vezetéknél a vállalkozás 2002-ben nettó 4305 forintot, 2003-ben 5933 forintot, míg 2004-ben 8200 forintot, 2005-ben pedig 8906 forintot számolt fel.

Háromfázisú vezeték esetén a bekapcsolás normaideje (mérőórával) 2,9 óra volt és a hozzárendelt költség tételek 2002-ben 6090 forint, 2003-ben 8392 forint, míg 2004-ben 11600 forint, 2005-ben pedig 12597 forint voltak. A lekapcsolási normaidő 2,6 óra volt és a hozzárendelt költség tételek 2002-ben 4460 forint, 2003-ben 7524 forint, míg 2004-ben 10400 forint, 2005-ben 11294 forint voltak.

Az eljárás alá vont vállalkozás 2002-2003-ban nettó 2160 forintot kért a kiszállásokért alkalmanként, aminek a díja 2004-ben nettó 3471 forintra, 2005-ben 3859 forintra emelkedett.

Amennyiben a fentiekől eltérő műszaki megoldással történik az ideiglenes energiavételezés, úgy a felhasznált anyagköltség és a munkaidő ráfordítás, valamint a

munkaóradíj és a járulékok figyelembevételével, kalkulációs séma alapján képzett áron történik az elszámolás. Az óradíj és a km-díjak nagyságát SAP alapú költségelszámolás alapján számolja ki az eljárás alá vont vállalkozás. Az óradíjak tartalmazzák a tevékenységet végzők szervezeti költséghelyén felmerült anyagköltségeket, az igénybe vett szolgáltatások költségét, a kapcsolódó bér- és járulékköltségeket, az értékcsökkenési költségeket, valamint a szervezet közvetlen irányítási költségeit, továbbá az érintett szervezet által használt épületek használatának költségeit. A km-díj tartalmazza az anyagköltségeket, az igénybe vet karbantartási szolgáltatások költségét, a biztosítási díjat, az értékcsökkenési költséget, valamint az ide tartozó közvetlen irányítási költségeket. (Lásd a Vj-156/2005/3. számú iratot, valamint a Vj-156/2005/37. számú vizsgálati jelentés 5.4.5 pontját.)

12. A háromfázisú csatlakozó szerelést a munkavédelmi és munkaszervezési előírások miatt két fő villanszerelő végzi. A feladat elvégzésének normaideje mérés nélküli bekapcsolás esetén: 2,1 óra a felszerelésnél és 1,9 óra a leszerelésnél. Fogyasztómérő fel- és leszerelésekor a normaidő meghosszabbodik. A normaidő meghatározása az 1970-80-as években kiadott költségcsökkentési normakönyvekben leírtak alapján történik még a mai nap is. Ez a gyakorlat általánosnak tekinthető a legtöbb területi szolgáltatónál. (Lásd a Vj-156/2005/18. számú iratot. Az irat a normaidő részletes felbontását is tartalmazza)
13. Az alábbi táblázat az ÉDÁSZ nettó (ÁFA nélküli) díjtételeinek a nagyságát mutatja a 2001-2005 között az ideiglenes áramvételezéshez kapcsolódóan (lásd a Vj-156/2005/18. számú iratot):

	Normaidő (óra)	2001	2002	2003	2004	2005
Egyfázisú						
Csatlakozó vezeték feszültség alá helyezése	1,7	3570	3570	4920	6800	7385
Fogyasztásmérő felhelyezése	0,6	1260	1260	1735	2400	2606
Összesen:	2,3	4830	4830	6655	9200	9991
Vezeték feszültség alóli mentesítése	1,65	3465	3465	4775	6600	7168
Fogyasztásmérő leszerelése	0,4	840	840	1158	1600	1738
Összesen:	2,05	4305	4305	5933	8200	8906
Háromfázisú						
Csatlakozó vezeték feszültség alá helyezése	2,1	4410	4410	6077	8400	9122
Fogyasztásmérő felhelyezése	0,8	1680	1680	2315	3200	3475
Összesen:	2,9	6090	6090	8392	11600	12597
Vezeték feszültség alóli mentesítése	2,0	4200	4200	5788	8000	8688
Fogyasztásmérő leszerelése	0,6	1260	1260	1736	2400	2606
Összesen:	2,6	4460	4460	7524	10400	11294

14. A következő táblázat az ÉDÁSZ vizsgált fel- és leszerelési szolgáltatásért kért díjtételeinek nettó nagyságát mutatja a 2000-2005 közötti periódusban:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kiszállási díj (Ft)	1789	2160	2160	2160	3471	3859
Növekedés (%)		20,7	0	0	60,0	11,1
Munkadíj						
Egyfázisú (Ft)	7873	9135	9135	12588	17400	18897
Növekedés (%)		16,0	0	37,7	38,2	8,6
Háromfázisú (Ft)	9955	11550	11550	15916	22000	23891

Növekedés (%)		16,0	0	37,8	38,2	8,5
Teljes díj:						
Egyfázisú (Ft)	11451	13455	13455	16908	24342	26615
Növekedés (%)		17,5	0	25,6	43,9	9,3
Háromfázisú (Ft)	13633	15870	15870	20236	28942	31609
Növekedés (%)		16,4	0	27,5	43,0	9,2
Fogyasztói árindex (%)	109,8	109,2	105,3	104,7	106,8	103,5
Belföldi értékesítés árindexe (%)	114,5	109,4	101,6	105,0	108,4	108,4
Termelői árindex (%)	111,6	105,2	98,2	102,4	103,5	104,3

A teljes nettó díj a kétszeri kiszállási díjat, valamint a fel- és lecsatlakoztatás költségeit tartalmazza együtt.

15. 2002-ben az ÉDÁSZ a fogyasztói szolgálat díjtételeit az alábbiak szerint határozta meg:

- nettó kiszállási díj: 30 km x 72 Ft/km = 2160 Ft
- nettó munkadíj: 2100 Ft/óra

2003-ban ugyanezek a díjak az alábbiak szerint lettek megállapítva:

- nettó kiszállási díj: 30 km x 72 Ft/km = 2160 Ft
- nettó munkadíj: 2230 Ft (óradíj) + 18 % közvetett költségek (401 Ft) + 10 % haszon (263 Ft) = 2894 Ft

2004-ben a felszámított díjtételek a következők szerint lettek kialakítva:

- nettó kiszállási díj:

12 km x 70 Ft/km	=	840 Ft
+ 0,6 x 3140 Ft	=	1884 Ft
+ 18 % közvetett költség	=	490 Ft
+ 8 % haszon	=	257 Ft
kiszállási díj	=	3471 Ft
- nettó munkadíj: 3140 Ft (óradíj) + 18 % közvetett költségek (565 Ft) + 8 % haszon (295 Ft) = 4000 Ft

Az elszámoló árak (óradíjak) számításakor a használatos formula:

Elszámoló ár = (közvetlen + közvetett költségek)/ledolgozható óra.

16. Az erősáramú üzemi szabályzatról szóló MSZ 1585 számú és a villamosberendezések üzemeltetéséről szóló MSZ EN 50110-1 számú szabvány munkavégzési előírásai szerint feszültség alatti és közeli munkát legalább két személyből álló munkacsoport végezhet. Az egy- és háromfázisú vezetékekhez való fel- és lecsatlakoztatás ilyen munkafolyamatnak számítanak ezen szabványok szerint.
17. A szóban forgó szolgáltatás nem engedélyköteles, ugyanakkor díjtételes (azaz a fogyasztó számára nem ingyenes) tevékenység. A szolgáltatás árát a vállalkozások szabadon határozhatják meg. A Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: MEH) a vizsgált szolgáltatások díjtételeinek nagyságát nem vizsgálja. A területi áramszolgáltatók - MEH által jóváhagyott - közüzemi szolgáltatói és elosztói üzletszabályzatai megállapítják, hogy „a fogyasztói szolgálat díjtételeit a MEH mint szabadáras díjtételeket nem vizsgálja és hagyja jóvá. Az alkalmazott díjtételek felülvizsgálata nem képezi a jóváhagyási eljárás részét”. (Lásd a Versenytanács Vj-190/2004/29. számú határozatát.)
18. Az ideiglenes bekapcsolási igényeket a rövidebb időtartam és a sürgős bekapcsolási igény miatt a társaságok bizonyos mértékig egyszerűsített eljárással kezelik. A rendszeresen visszatérők (így például cirkuszok, vásárosok) többségével keret-megállapodást kötnek a társaságok, melynek feltétele, hogy az ügyfél saját mérőszekrényrel rendelkezzen és a mérés alapú elszámolást válassza. Egyedi ajánlatot nem tesz az ÉDÁSZ az egyes kiválasztott fogyasztók részére. Ebben az esetben az előzetes felülvizsgálat elhagyására van lehetőség. A bekapcsolást végző szerelő megvizsgálja a helyszínen a bekapcsolás feltételeit, majd elvégzi a munkát. Keretszerződéssel rendelkező igénylők esetén a bekapcsolás határideje is rövidebb, a szokásos 8 helyett 3 nap.

19. Az ÉDÁSZ - az ugyancsak az E.ON-Csoporthoz tartozó TITÁSZ-hoz és DÉDÁSZ-hoz hasonlóan - az ideiglenes áramvételezéseknél megvalósuló be- és kikapcsolási tevékenységet szervezetén belüli erőforrásaival, saját munkavállalókkal és saját gépjárművekkel végezte.

Az EdF csoporthoz tartozó DÉMÁSZ Rt-nél a ki- és bekapcsolási tevékenységet a vállalkozás Műszaki Igazgatóságának szerelői végezték, így azok munkabérére, a tevékenységük során felmerült másodlagos költségekre nyújtanak fedezetet a felszámított díjak. A tevékenység bérelt gépjárművekkel történik, amelyek költségei beépültek az árba.

Az RWE csoporthoz tartozó ELMŰ és az ÉMÁSZ részben a vele szerződésben álló külső vállalkozókkal és gépjárművekkel, illetve belső munkaerővel és gépjárművekkel is végeztette a vizsgált munkafeladatot. A munkaerő és gépjármű igénybe vétele függött a hálózatra kapcsolás helyétől és a fogyasztói igény időpontjától is. A bérebe vehető fogyasztásmérő szekrényt, csatlakozó vezetékkel együtt, komplettre szerelve a szerződéses vállalkozó vagy a szolgáltató raktározta és szállította a helyszínre.

20. A jogszabályi előírásoknak megfelelően az ÉDÁSZ is elkülönített számviteli nyilvántartás vezet egyes tevékenységi területeihez kapcsolódó bevételeiről és kiadásairól. A vállalkozás elkülöníti a kizárólag az elosztási vagy közüzemi tevékenységhez tartozó tételeket kontrolling objektum és főkönyvi számla szintjén; majd kijelöli a tevékenységek között megosztásra kerülő költség- és eszközcsoportokat, amelyeket a rájuk jellemző vetítési alapokkal vagy más egyéb módszerrel (például tételes vizsgálat, ellenszámla vizsgálat) bontja fel a tevékenységekre. A kevésbé jelentős tételeknél egyszerűsítésekkel él, ha az nem befolyásolja jelentősen a végeredményt, és/vagy áttekinthetőbb, könnyebben elvégezhető felosztási módszert eredményez. Végül a vállalati általános költségeket közvetlen költség alapon osztják fel.

21. A Vj-156/2005/5. számú iratban található számlák szerint az eljárás alá vont 2005-ben munkavégzés címén nettó 11605 forintot számlázott ki a háromfázisú vezetéken végzett felszerelési munkákért, míg 2003-ban 7526 forintot a háromfázisú vezetéken végzett leszerelési munkákért a kiszállási díj mellett.

22. Az eljárás alá vont 2003-2004-ben 666, illetve 1147 esetben nyújtott az ÉDÁSZ ideiglenes áramvételezési szerződés alapján be- és kikapcsolást a szolgáltatási területén. 2005-ben ez a szám tovább nőtt. (Lásd a Vj-156/2005/1. számú iratot.)

23. A villamosenergia-szolgáltató működését a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény (a továbbiakban: Vet.) és a törvény végrehajtására kiadott 180/2002. (VII.23.) számú kormányrendelet (a továbbiakban: Vhr.), valamint a társaság MEH által jóváhagyott üzletszabályzatai és a MEH egyedi határozatai szabályozzák. A villamosenergia-szolgáltató tevékenységét, az értékesítés feltételeit és az értékesítendő villamosenergia árát a Vet. és a Vhr., valamint a működési engedélyek szigorú keretek között meghatározzák.

24. A Vet. 101. §-a szerint horizontálisan, illetve vertikálisan integrált villamosenergia-ipari vállalkozás köteles eszközeit és forrásait, bevételeit és ráfordításait villamosenergia-ipari tevékenységenként, illetve nem villamosenergia-ipari tevékenységei vonatkozásában belső számvitelében elkülöníteni, valamint azokat az éves beszámolója kiegészítő mellékletében bemutatni olyan módon, mintha az egyes tevékenységeket önálló gazdálkodó szervezetek végeznék. A Vet. végrehajtásáról szóló Vhr. 90. §-a szerint a vállalkozás köteles az engedélyköteles tevékenységekre külön-külön és az egyéb tevékenységekre együttesen önálló mérleget és eredmény-kimutatást, illetve a vállalkozás egészére éves beszámolót készíteni.

25. A csatlakozási ponthoz való kapcsolódás villamosenergia vételezése érdekében csak a közüzemi szolgáltató jóváhagyásával történhet meg. A területileg monopolhelyzetben lévő szolgáltató megkerülhetetlen az ügyletben. E kööttség alól a jelenleg érvényes szabályozás azon lehetősége sem nyújt kibúvást, hogy valaki - például mint feljogosított fogyasztó - más szállítótól vásárolja a villamosenergiát.

26. A villamosenergia-szolgáltatáshoz kapcsolódó egyéb tevékenységek, így a jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált piaci tevékenység tekintetében nincs hatósági ármegeállapítás. A szolgáltatás árát a szolgáltató szabadon állapítja meg.
27. Az ÉDÁSZ ideiglenes áramvételezésnél felszámított díjak nagyságával kapcsolatban 2002 és 2005 között egy vállalkozás emelt panaszt. A panasz alapján az eljárás alá vont vállalkozás a számlát módosította és csak a kiszállás költségét és az anyagköltségeket számolta fel. (Az eljárás alá vont jelezte, hogy erre csak azért került sor, mert kompromisszumkészségét kívánta ezzel kifejezni.) A szóban forgó panaszos ügyét a MEH is vizsgálta és megállapította, hogy az eljárás alá vont a fogyasztói szolgálat díjait helyesen alkalmazta. (Lásd a Vj-156/2005/4-5. számú iratokat.)

A MEH a fogyasztói panaszosnak írt levelében a következőről adott tájékoztatást: „Úgy véljük azonban, fennáll annak a lehetősége, hogy a szabályozás ilyen formában lehetőséget ad a monopolhelyzettel való visszaélésre. Éppen ezért a Hivatal a Gazdasági Versenyhivatallal, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel, és az Ombudsmannal egyetértésben jogszabály-módosítást kezdeményezett. Ennek elfogadása esetén a gazdasági és kereskedelmi miniszternek lehetősége lesz a szolgáltatók által szedhető díjaknak, valamint azok mértékének meghatározására. Ennek megvalósulásáig azonban legfeljebb bíróság előtt, polgári peres eljárás keretein belül kísérelheti meg a szolgáltatás-ellenszolgáltatás aránytalanságára való hivatkozással a számlák érvényesítését.” (Lásd a Vj-156/2005/5. számú iratot.)

IV. Az érintett piac

28. A Tpv. 14. §-a alapján az érintett piac a villamosenergia-hálózathoz történő ideiglenes csatlakoztatás (be- és kikapcsolás) mint szolgáltatás, mely tevékenység az elektromos vezeték és csatlakozó kiépítését és leszerelését, a mérőóra fel- és leszerelését jelenti alapvetően. Az érintett termékpiac földrajzilag az eljárás alá vont szolgáltatási területére esik, ahol csatlakozási pont kialakítható.
29. A vizsgált szolgáltatásnak elvben létezik egy helyettesítője. A fogyasztó ugyanis a villamos energiát nem csak a hálózatról, hanem más előállítási forrásból (például generátorral) is vételezheti. Ha saját generátorát szállítja a helyszínre, nem is vetődik fel annak kérdése, hogy a helyi szolgáltatóval kapcsolatba kerüljön. A generátor szállítása, üzemeltetése azonban vélhetően jelentősebb költségekkel járna, mint a helyi szolgáltatás igénybe vétele. (Ha valaki e szolgáltatást a piacon szeretné megvásárolni és egy helyszíni villamosenergia előállító szolgáltatását venné igénybe, akkor annak létéről, megfelelő szolgáltatási színvonalról, bérbevehetőségéről előre kell megbizonyosodnia a fogyasztónak. Ez csak tovább bonyolítaná a dolgot.) A versenytanács megítélése szerint ez a technikai helyettesítési lehetőség a gyakorlatban mégsem tekinthető valós gazdasági alternatívának.
30. A nem saját előállítású villamosenergia a fogyasztókhöz hálózaton keresztül jut el. Ilyen esetben a fogyasztóknak a hálózathoz csatlakozniuk kell, ha villamosenergiához szeretnének jutni. Ekkor a hálózat a fogyasztás szempontjából nélkülözhetetlen.
31. Míg maga a közüzemi szolgáltatás helyi szintű monopol tevékenység, addig a fogyasztói berendezéseken végzett (villanszerelési) tevékenységek nem monopol tevékenységek. Amennyiben a saját, belső fogyasztói hálózaton történik olyan esemény, ami beavatkozást igényel, akkor a fogyasztó a saját költségén, az általa kiválasztott vállalkozással, vállalkozóval végezteti, végeztetheti el ezeket. Amennyiben a közcélú hálózaton történik bármilyen esemény, akkor a közüzemi szolgáltató az, aki a beavatkozásokat elvégezheti vagy elvégezteti. Ebben a megközelítésben a csatlakozó berendezés és ezen belül a fogyasztásmérő berendezés az a határ, ameddig a szolgáltató monopol tevékenysége kiterjed. Egészen a mérőberendezés kimenő vezetékéig a szolgáltató monopol piaci ereje fennáll.

V. Az eljárás alá vont vállalkozás álláspontja

32. Az eljárás alá vont az ideiglenes bekapcsolást az ÉDÁSZ főtevékenységéhez képest kisebb fajsúlyú, másodlagos tevékenységnek tekinti.

A szolgáltatás díjainak nagyságát az infláció nagyságának, illetve a béremelésnek megfelelően emelte. 2003-ban a munkadíjak azért változtak ennél is nagyobb mértékben, mert új költségszámítási módszertanra tért át az eljárás alá vont vállalkozás. 2002-ig a munkadíj meghatározásakor csak a közvetlen költségekkel (anyagköltség, anyag jellegű szolgáltatás, bér és személyi jellegű ráfordítások, értékcsökkenés) számoltak. 2003-tól kezdve a megtérítendő költségek teljes körét figyelembe veszik. Így a közvetlenül felmerülő munkaráfordítás költségein túl az igazgatási, irányítási, működési, illetve finanszírozási, tehát a közvetett költségekre, valamint az indokolt nyereségre is kiterjed a költségkalkuláció és így fedezet keletkezik ezen költségekre is.

2004-ban a kiszállási díj kalkulációra is kiterjesztette a 2003-ban bevezetett módszertant, azaz a kiszállási díj számítása során is figyelembe vette a kiszállás során eltelt (átlagos) munkaidőt, illetve erre a költségre is ráterhel közvetett költségeket, mivel álláspontja szerint – a járműpark működtetésének is vannak járulékos és közvetett költségei. (Megjegyezte, hogy a javuló útvonaltervezésnek és munkaszervezésnek köszönhetően csökkent a felszámított átlagtávolság és gépjármű elszámoló ár nagysága.)

Álláspontja szerint a díjtételeknek fedezetet kell nyújtaniuk a tevékenység végzéséhez szükséges közvetlen és közvetett költségekre, továbbá a haszonra.

Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint az ismertett költségszámítási módszertant és a módszertan alapján számított díjtételeket a MEH évente ellenőrzi, jóváhagyja. Ezen elfogadott díjtételek kerülhetnek a fogyasztói szolgálat díjszabásánál rögzítésre és alkalmazásra.

Előadta, hogy 2003-ban a munkadíj elszámoló ára (óradíja) a villanyszerelői, a mérőellenőri és leolvasói tevékenységekre együttes értéket alkalmazott, mely alapján az átlagos elszámoló ár az ideiglenes ki- és bekapcsolás díjaira mérséklő hatással volt a mérőolvasók alacsonyabb átlagbére miatt. 2004-től a konkrét tevékenységekre felmerülő költségek figyelembe vételével került kialakításra külön a mérőellenőrzésre és a leolvasásra vonatkozó, az alacsonyabb átlagbérek miatt a korábbinál alacsonyabb elszámoló ár. A villanyszerelőkre kialakított elszámoló ár pedig ennek megfelelően nőtt. Álláspontja szerint az ideiglenes fogyasztók be- és kikapcsolásának számlázását a mindenkori előírásoknak (jogsabályok, üzletszabályzat, belső utasítások) megfelelően végzi és törekszik a minél egyszerűbb, egységesebb, és gyorsabb ügyvitelre, valamint az esetleg előforduló hibák kiküszöbölésére, orvoslására.

Kijelentette, hogy az alkalmazott folyamat-szabályozások, fogyasztói szolgáltatások, díjak időszakonkénti felülvizsgálatával a piaci elvárásoknak minél inkább megfelelő szolgáltatást kíván a vállalkozás nyújtani.

Kérte, hogy jogsértő magatartás hiányában a GVH az eljárást szüntesse meg.

VI. Jogi háttér

33. A Tptv. 22. § (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A (2) bekezdés szerint a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli; b) a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását; c) az érintett piac szerkezetét, a

- piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.
34. A Tpvt. 21. §-a szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni. A szóban forgó törvényhely a) pontja értelmében tilos az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.
 35. Tpvt. 14. § (1) alapján az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi piac figyelembe vételével kell meghatározni. A megállapodás tárgyát alkotó árun kívül figyelembe kell venni a - felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel - ésszerűen helyettesíthető árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. Földrajzi terület az, amelyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
 36. A Tpvt. 70. § (1) bekezdése értelmében a vizsgáló végzéssel vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely e törvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.
 37. A Tpvt. 72. § (1) bekezdésének a) pontja alapján az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70.§ (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, továbbá akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvényt sértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.
 38. A Tpvt. 82. §-ának (1) bekezdése szerint a vizsgálónak, illetve az eljáró versenytanácsnak az eljárás során hozott végzése ellen külön jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha azt e törvény megengedi. A jogorvoslati kérelem előterjesztésének a végzésben foglaltak foganatosítására, az eljárás folytatására - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - halasztó hatálya nincs. A jogorvoslati kérelmet az ügyfél, illetve akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz, a végzés közzétételétől számított nyolc napon belül terjesztheti elő. A (3) bekezdés leszögezi, hogy az eljáró versenytanács végzése elleni jogorvoslati kérelmet a Fővárosi Bíróság közigazgatási nemperes eljárásban bírálja el.

VII. A versenytanács döntése

39. A Tpvt. preambuluma szerint „a gazdasági hatékonyságot és a társadalmi felemelkedést szolgáló piaci verseny fenntartásához fűződő közérdek, továbbá az üzleti tisztesség követelményeit betartó vállalkozások és a fogyasztók érdeke megköveteli, hogy az állam jogi szabályozással biztosítsa a gazdasági verseny tisztaságát és szabadságát. Ehhez olyan versenyjogi rendelkezések elfogadása szükséges, amelyek tiltják a tisztességes verseny követelményeibe ütköző, illetve a gazdasági versenyt korlátozó piaci magatartást, valamint megakadályozzák a vállalkozásoknak a versenyre hátrányos összefonódását, gondoskodva a szükséges szervezeti és eljárási feltételekről is.” E célok megvalósítására alkotta meg az Országgyűlés a versenytörvényt.
40. A Tpvt. 70. § (1) bekezdése értelmében a GVH vizsgálója vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely e törvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.
41. A versenytanács a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) szerint az eljárás alá vonttal szemben megszünteti a versenyfelügyeleti eljárást, mert véleménye szerint a jelen eljárásban kifogásolt magatartás versenyfelügyeleti eljárás keretében történő vizsgálatát a közérdek nem indokolja, így a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tpvt. 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn.

42. A versenytanács álláspontja szerint a vállalkozások természetes törekvése, hogy minél nagyobb nyereségre tegyenek szert. Ennek egyik lehetséges eszköze a termék árának magas szinten tartása, vagy akár emelése. A vállalkozások termékeket és szolgáltatásokat próbálnak eladni a lehető legmagasabb áron. Ezzel szemben a fogyasztók, ha egyáltalán igénylik ezeket a szolgáltatásokat, illetve termékeket, minél alacsonyabb árat szeretnének csak fizetni. A piac és a piaci verseny, illetve az ármechanizmus logikája szerint egyfelől a termékek és szolgáltatások többnyire versenyeznek egymással, másfelől a vásárlók fizetési hajlandósága is határt szab annak, hogy egy terméket, szolgáltatást milyen áron lehet eladni.
43. Ha valaki sikeres és nyereségre tesz szert, akkor ez másokat arra ösztönözhet, hogy szintén piacra lépjenek. Vagy egy hasonló, versengő termék piacra vitelével szállhatnak versenybe, vagy egy más magas nyereséget adó vállalkozásba kezdhetnek. Ekkor a termék nagy nyereséget eredményező magas ára tehát magát a versenyt erősíti, illetve új piacot hív életre. A fogyasztók bár átmenetileg nem örülnek a magas áraknak, hosszabb távon mégis jobban járnak, mert nem csak egy olyan termék jelent meg a piacon, melyért maguk is hajlandóak sokat fizetni (hiszen a szerződéskötés szabadsága miatt egyébként nem vásárolnák a terméket), de idővel helyettesítő termékek is megjelennek, azaz növekszik a választék, valószínűleg javul a termék minősége és a verseny erősödésével az árak is mérséklődhetnek. Nyilvánvaló, hogy ebben a helyzetben a köz érdekével ellentétes lehet, ha a versenyhatóság, amely maga is arra hivatott, hogy a dinamikus versenyt, a fogyasztók hosszú távú érdekeit védje, beavatkozzon a piaci folyamatokba.
44. Az is előfordulhat azonban, hogy nem jelennek meg versenytársak a piacon. A monopolhelyzet kiváló teljesítménnyel történő elérése önmagában - néhány kivételes helyzettől eltekintve - nem hogy nem jelent veszélyt, de azt jelenti, hogy a vállalkozás olyan terméket, illetve szolgáltatást képes a piacon kínálni, melyre mások nem képesek. A magas nyereség pedig ennek a kivételes teljesítménynek a jutalma. A versenytanács szerint a piaci verseny védelme miatt a fogyasztók hosszú távú érdeke azt követeli meg, hogy lehetőségek szerint a versenyhatóság – a magas ár jogellenesnek minősítésével - ne vegye el a vállalkozások beruházási, vállalkozási kedvét. Monopolhelyzetbe egy vállalkozás rendszerint beruházások révén kerül. A magas árral a vállalkozások kockázatos beruházásaik hozamát realizálhatják. A versenytanács álláspontja szerint a köz érdekének védelmekor nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a szempontot, hogy amennyiben a versenyhatóság fellépése nyomán a vállalkozásoknak azzal kell számolniuk, hogy esetleg a versenyhatóság a magas ár miatt beavatkozik a vállalatok árképzésébe, akkor ezzel a vállalatok nyereségességi kilátásait rontja általában, ami miatt viszont a beruházási kedv csökkenhet általában is és az adott ágazatban egyaránt. Ez egyebek mellett azzal a nem kívánatos hatással is járhat, hogy a jövőben a vállalatok tartózkodni fognak olyan beruházások vállalásától, mely például monopolhelyzetbe juttathatja őket. Ez nyilvánvalóan ronthatja például a beruházási kedvet a természetes monopóliumok (infrastrukturális beruházások) esetében, ami a versenytanács szerint a fogyasztók hosszú távú jóléte szempontjából messze nem kívánatos.
45. A versenytanács megítélése szerint a fenti döntését támogatja az is, hogy a piacgazdaságra történő áttérést követően mára kialakultak és működnek az ágazati szabályozás intézményei. A vállalatok - így az eljárás alá vont vállalkozás - működését is felügyelő és ellenőrző ágazati szabályozó és felügyelő szervek szükség (politikai akarat) esetén képesek az árszabályozási, árképzési elveket, intézkedéseket meghozni. Amennyiben a GVH csak azt állapítaná meg, hogy valamely vállalkozás ára túlzottan magas, akkor ez nyilvánvalóan bizonytalanságot keltene a piaci szereplők körében, hiszen a döntés nem adna útmutatást arra vonatkozóan, vajon az ár emelését a GVH meddig tekintené jogszerűnek, és mely szint felett ítélné jogsértőnek. Ha viszont a GVH

- a „jó árat” megállapítaná, az azzal a következménnyel is járhatna, hogy döntése következtében a versenyhatóság egyben árhatósággá is válna, ami a versenytanács szerint nem lenne kívánatos a piacgazdaság keretei között.
46. A versenytanács hangsúlyozza, hogy a jelen eljárásban kifejtett álláspontja nem érvényes olyan vállalati árazási magatartás versenyjogi értékelése kapcsán, amikor az árképzés következtében az adott magatartásnak piaclezáró hatása lehet, azaz a piaci versenyt és a verseny folyamatát érheti sérelem.

A vizsgált konkrét magatartás versenyjogi értékelése

47. A versenytanács együtt értékelve a 39-45. pontokban kifejtetteket, valamint azt, hogy a jelen eljárásban vizsgált magatartás viszonylag kis terjedelmű piacon fejtette ki hatását, a hatás csak közvetetten érinthette a végső fogyasztókat, az eljárás alá vont áremelése mögött lehettek gazdaságilag racionális és versenyjogilag az eljárás alá vont oldalán értékelhető szempontok, továbbá a III. szakasz 27. pontjában leírtak szerint az ágazati szabályozó, illetve felügyelő hatóság képes és lát is lehetőséget az érintett vállalatok árképzésébe beavatkozni, a versenytanács úgy ítélte meg, hogy a Tpv. 70. § (1) bekezdés szerinti feltételek közül a közérdek védelmének szükségessége nem áll fenn. Ezért a versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata alapján megszüntette.

VIII. Egyéb kérdések

48. A végzés elleni jogorvoslat a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontján alapul. A jogorvoslat a Tpv. 82. § (1) bekezdése alapján kizárólag az eljárás alá vontat (mint ügyfelet) illeti meg, mert a végzés másra nézve rendelkezést nem tartalmaz.
49. A versenytanács a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontja szerinti végzését a Tpv. 74. § (2) bekezdése alapján tárgyalás mellőzésével hozta meg.
50. A Tpv. 72. § (4) bekezdése szerint versenyfelügyeleti eljárást megszüntető végzést a bejelentővel is közölni kell.

Budapest, 2007. április 26.